

SAMOUPRAVNO DRUŠTVENO UREĐENJE — IZVOR SUŠTINE KONCEPCIJE OPŠTENARODNE ODBRANE¹

Ustavom proklamovana spoljna politika naše zemlje utvrđuje, a praktična doslednost njenim načelima potvrđuje, da naša zemlja, njeni narodi i narodnosti neće nikada ugroziti bilo čiju nezavisnost. Iz tako dosledne spoljnopolitičke orijentacije naše zemlje i njenog principijelnog odnosa prema suštinskim pitanjima današnjice — ratu i miru — proizilazi stav da socijalistička Jugoslavija i njeni narodi i narodnosti mogu da vode rat jedino radi odbrane svoje nezavisnosti, suvereniteta, teritorijalnog integriteta, tekovina narodnooslobodilačkog rata i izgradnje samoupravnog socijalističkog društva. Dakle, „samo onda ako bi došlo do agresije, kad je u pitanju u vezi s tim, nezavisnost naše zemlje“.²

Znači, ako bi eventualni agresor, bez obzira na to ko bio i sa koje strane dolazio (jer suština agresije je uvek ista), ugrozio naš suverenitet i nezavisnost, narodi i narodnosti socijalističke Jugoslavije bi mu se odlučno suprotstavili. Oni bi svenarodnim otporom, oružanim dejstvima, svim sredstvima i kroz raznovrsne oblike svih elemenata opštenarodne odbrane, branili nezavisnost, suverenitet i pravo na samostalan i nesmetan samoupravni socijalistički društveni razvitak.

Kad je reč o ovoj tematici, onda je, sa stanovišta koncepcije opštenarodne odbrane, dubljeg poimanja i razjašnjenja njene društvene suštine, ovom prilikom korisno sagledati: zašto narodi i narodnosti SFRJ tako dosledno isključuju bilo kakav drugi cilj osim odbrane svoga suvereniteta i nacionalne nezavisnosti kao

---

¹ Termin samoupravno društveno uređenje u ovom smislu upotrebljen je kao okvir opštih društvenih uslova koji su odredili koncepciju opštenarodne odbrane. U smislu kako je iskazan podrazumeva socijalistički karakter društvenog uređenja i socijalističke proizvodne odnose — samoupravljanje kao njihovu suštinu, kao osnovni društveni odnos, zasnovan na društvenoj svojini sredstava za proizvodnju i udruženom radu slobodnih i udruženih proizvođača. Takođe podrazumeva društvene strukture naše samoupravne stvarnosti, elemente društveno-ekonomskog i političkog sistema kao činioce društveno-političkog života zemlje, pa samim tim i određuje faktore koncepcije opštenarodne odbrane.

² J. B. Tito: Govori i članci, „Naprijed“, Zagreb, 1959. knjiga V, str. 358.

osnovnih pretpostavki daljeg razvijanja samoupravnih društvenih odnosa?

Detaljnija analiza činilaca koji uslovljavaju odgovor na ovo pitanje pokazuje da suština odgovora proizilazi iz karaktera našeg društvenog uređenja. Karakter i cilj opštenarodne odbrane uslovljeni su karakterom i sadržajem unutrašnjih društveno-ekonomskih i političkih odnosa i stepenom njihovog ostvarivanja u socijalističkoj društvenoj zajednici.

Socijalistička Jugoslavija je za unutrašnji društveni razvitak postavila i ostvaruje principe: pravo radnog čoveka da odlučuje o rezultatima i uslovima svoga rada, samoupravljanje u svim oblastima društvenog života, demokratsko odlučivanje i human odnos među ljudima, ravnopravnost naroda i narodnosti i njihovo pravo na svestran društveni i kulturni razvitak. U vezi s tim, SFRJ u međunarodnim odnosima ne može drugačije da se ponaša nego da se pridržava ovih principa, a što prevedeno na jezik međudržavnih odnosa znači odricanje od nasilja i hegemonije, od nametanja volje drugim narodima i državama i nemešanje u unutrašnje poslove drugih naroda i država.

Savremena borbena dejstva, uslovljena najnovijim vojno-tehničkim dostignućima i razvitkom naoružanja i opreme, karakterom i načinom njihove upotrebe, nameću manju ili veću totalnost i sveobuhvatnost rata svakoj zemlji, nezavisno od njene veličine i društveno-političkog uređenja. Otuda je danas u ratnim doktrinama i praktičnim merama ratnih priprema većine zemlja sve izrazitija tendencija šireg uključivanja stanovništva u aktivna borbena dejstva i mimo klasične vojne organizacije. Pri razmatranju šireg uključivanja stanovništva i njegovog maksimalnog angažovanja primarno je kako se to može postići.

Ovom prilikom želim da istaknem osnovne pretpostavke maksimalnog i intenzivnog angažovanja naroda i narodnosti SFR Jugoslavije u izgradnji sistema odbrane shodno idejama koncepcije opštenarodne odbrane.

Sa stanovišta koncepcije opštenarodne odbrane, značajno je sagledati: šta je to što u našim uslovima omogućava i obezbeđuje maksimalno i intenzivno angažovanje naših naroda i narodnosti i svih materijalnih izvora zemlje u realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane i otpora svakom agresoru.

Razmatranje ovog pitanja upućuje na zaključak da je njegova suština u odnosu naroda i narodnosti prema odbrani suvereniteta i nezavisnosti zemlje kao pretpostavci obezbeđenja i razvoja samoupravnih društvenih odnosa i, analogno tome, i njihovom angažovanju u borbi protiv agresora. Stepem njegovog svesnog i aktivnog angažovanja je u srazmeri sa stepenom njihove vezanosti za socijalističko samoupravno društveno uređenje i za sve što ono pruža našim radnim ljudima u materijalnom, političkom, kulturnom i moralnom pogledu, jer od toga zavisi i njihov položaj u društvu i perspektive daljeg napredovanja. To daje dovoljno osnova da se konstatuje da je samoupravni socijalistički karakter društvenog

uređenja naše zemlje primaran činilac društvene suštine koncepcije opštenarodne odbrane.

Samoupravno socijalističko društveno uređenje, zasnovano na društvenoj svojini sredstava za proizvodnju i samoupravljanju radnih ljudi, stvara uslove da dođu do izražaja rešenost i organizovanost naroda i narodnosti u otporu eventualnom agresoru, da se maksimalno angažuju u odbrani svoje nacionalne nezavisnosti i socijalnih tekovina revolucije. Koncepcija opštenarodne odbrane, kao sastavni deo samoupravnog društva, polazi od činjenice da naše samoupravno socijalističko društveno uređenje odgovara osnovnim životnim interesima radnih ljudi i da u skladu sa stepenom materijalnog razvoja čini realnu osnovu za dalje podizanje njihovog materijalnog i društvenog položaja.

DRUŠTVENA SADRŽINA SOCIJALISTIČKOG UREĐENJA JE MOTIV INTENZIVNOG I MAKSIMALNOG ANGAŽOVANJA NARODA U OPŠTENARODNOM RATU

Braneci socijalističku Jugoslaviju, radni ljudi brane svoj konkretni materijalni i moralni interes, svoj položaj u društvu, egzistenciju i način postojanja kao neposrednih proizvođača i samoupravljača. Kakva je konkretna sadržina ovih interesa i šta obezbeđuje maksimalni stepen angažovanja naših naroda i narodnosti u otporu agresoru i odbrani zemlje?

Društveno-ekonomski i političko-pravni položaj radnog čoveka, kao slobodnog proizvođača i samoupravljača, podrazumeva njegovo pravo na uživanje plodova sopstvenog rada. Naša socijalistička društvena zajednica je politički okvir za ostvarivanje procesa oslobađanja čoveka. Van radnih ljudi nema i ne može biti „viših ciljeva i interesa“. To je suština položaja našeg građanina, čoveka u radnoj organizaciji i društvu kao celini. Čovek je društveno biće i jedino u društvu može sebi graditi bolji život, pa analogno tome taj život i braniti. Jer, „biti sam sebi gazda, gospodar svoje sudbine, to je veliko pravo... Lična sloboda u socijalizmu nije individualistička ili anarhistička sloboda. To je društvena sloboda u kojoj je čovek oslobođen eksploatacije, ugnjetavanja, u kojoj se individualna sloboda može razvijati samo udruženim naporima svih ljudi u socijalističkim proizvodnim odnosima i razvijanjem humanizma i solidarnosti radnih ljudi. To zahteva od građanina okretanje prema društvu i društvenim poslovima i potrebama... zahteva nov odnos prema politici, takvoj politici koja spaja ono što je u čoveku individualno s njegovim društvenim bićem, koja spaja ono što je u njemu kapitalističko društvo razdvojilo“.³

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija je takva društvena zajednica u kojoj sva prava proizilaze iz pojedinačnog i opšteg neposrednog društvenog i istorijskog interesa radnog čo-

³ V. Vlahović: O ustavnom sistemu, „Komunist“, Beograd, 1963. str. 79.

veka i radi njega se ostvaruju i utvrđuju pa je, prema tome, i odbrana tih interesa neposredan interes svakog pojedinca i svih kolektiva i društvenih organizacija. U takvoj zajednici (socijalističkom društveno-ekonomskom i političkom sistemu) radni čovek, proizvođač i građanin se pojavljuje u nizu funkcija. Ta višestrukost funkcija obuhvata čoveka — radnika, čoveka kao politički svesno biće, čoveka koji je deo užeg ili šireg kolektiva, i to ne samo u nacionalnim već i ljudskim okvirima u smislu daljih tendencija razvitka socijalističkih društvenih odnosa. U radnom čoveku se u našim društvenim uslovima povezuju materijalni, politički, intelektualni i duhovni interes čoveka kao individue i čoveka kao sastavnog dela šire društvene zajednice. To je ono što bi on branio, što uslovljava njegovo maksimalno i intenzivno angažovanje u realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane.

Socijalistički karakter našeg društvenog uređenja imao je presudan uticaj na postavljanje koncepcije opštenarodne odbrane i na mogućnost njene realizacije. Ovaj uticaj ispoljava se pre svega, na planu odnosa naroda i narodnosti prema odbrani zemlje, tj, u njihovoj spremnosti da masovno i aktivno učestvuju u borbi protiv svakog agresora bez obzira na uslove borbe, teškoće i žrtve koje bi trebalo podneti. Iz ovakvog zaključka slede i odgovarajuće konsekvence za sve organe i faktore koji deluju na sektoru narodne odbrane kako u pogledu dalje razrade koncepcije tako i u pogledu praktičnog sprovođenja njenih rešenja.

Naša koncepcija opštenarodne odbrane je, pre svega, rezultanta osnovnog produkcionog odnosa na kojem počiva naše samoupravno, socijalističko društvo, *a to je samoupravljanje*. To praktično znači da bi naš čovek vodio pravedan rat, branio nacionalnu nezavisnost, teritorijalni integritet, suverenitet i čitav sistem društvenih tekovina samoupravne socijalističke demokratije u koju je utkano celokupno stvaralačko biće radnog čoveka i građanina. To su neodvojive društvene vrednosti na kojima se čovek prirodno poistovećuje kao njihov neposredni stvaralac. I ne samo to. Radni čovek je kao samoupravljač i slobodni stvaralac istovremeno uključen u proces stvaranja koncepcijskih zamisli odbrane svoje domovine i njenih tekovina. Dakle, koncepcija opštenarodne odbrane je delo radnog čoveka i slobodnog građanina, a ne nametnuta politička zamisao ovog ili onog, od njega otuđenog faktora.

Kad narodna odbrana i njeni koncepcijski zahtevi i ideje postanu stvarna svojina čoveka, kad ljudsko biće utka tu sudbinsku kategoriju u osnovu svoje egzistencije, njegove potencije borbene spremnosti šire se do bezgraničnih dimenzija. Prema tome, moralna snaga našeg radnog čoveka kao i potencijalnog branioca domovine jačaće u novoj meri u kojoj se budu razvijali samoupravni odnosi i procesi kroz koje će čovek biti u stanju da se ispolji kao slobodan stvaralac. Međutim, pri tome treba imati u vidu da sam objektivni društveni položaj pojedinaca, društvenih grupa, društveno-politički sistem i dr. ne obezbeđuje, automatski odgovarajući nivo društvene svesti ljudi uopšte, pa ni njihovu

svest o pitanjima narodne odbrane. Prednje razmatranje o uticaju našeg samoupravnog društvenog uređenja na odnos naroda i narodnosti prema odbrani zemlje, dovodi nas do zaključaka da ono čini bitnu pretpostavku, objektivnu mogućnost za takav odnos. Međutim, da bi ova mogućnost bila stvorena, neophodna je odgovarajuća aktivnost subjektivnog faktora, u prvom redu Saveza komunista i drugih društveno-političkih organizacija, zajednica i svih pojedinaca. Znači, potrebno je, organizovanom akcijom, učvršćivati materijalni položaj radnih ljudi i građana, podizati svest o njihovim zajedničkim interesima u ovoj oblasti društvenog života, potrebi i realnoj mogućnosti da se ti interesi brane i odbrane u slučaju da budu ugroženi.

NARODNA ODBRANA — OPŠTEDRUŠTVENA FUNKCIJA

Stav koncepcije opštenarodne odbrane da će naši narodi i narodnosti zauzeti aktivan odnos prema odbrani nacionalne nezavisnosti, proizilazi iz činjenice da su u procesu društveno-političkog razvoja naše zemlje stvoreni i sazreli uslovi da i poslovi narodne odbrane postanu neposredni poslovi i zadaci društva kao celine, o čemu se u Ustavu SFRJ kaže:

„Odbrana zemlje je pravo i dužnost građana, radnih i drugih organizacija, kao i federacije, republike, opštine i drugih društveno-političkih zajednica”.⁴

Takvim odnosom prema odbrani zemlje, naše društvo revolucionarno menja praksu koja, u ovoj ili onoj formi, traje od pojave države. Poznato je ne samo da se vojska kroz istoriju razvijala kao strogo zatvorena organizacija, najvećim delom odvojena od društva, već i da su poslovi odbrane i razvijanja vojne moći zemlje (uobičajeno zvani poslovi odbrane) bili strogo odvojeni i nalazili se u rukama centralnih državnih organa. U našem samoupravnom socijalističkom društvu poslovi narodne odbrane prestali su da budu isključivo u nadležnosti posebnih državnih organa. Jedan deo tih poslova, zbog svoje prirode, ostao je i dalje u delokrugu rada i nadležnosti ovih organa, a ostali zadaci jačanja odbrambene moći zemlje, shodno ustavnim i odredbama Zakona o narodnoj odbrani postali su pravo i dužnost građana i svih društvenih činilaca, deo njihovih svakodnevnih aktivnosti i obaveza. To praktično znači da su građani i razni društveni organi prestali da budu samo potencijalni izvori vojne moći zemlje i da na taj način prerastaju u neposredne činioce sistema narodne odbrane.

Integracija odbrane zemlje sa ostalim sektorima društveno-političkog života (kako to Ustav, Zakon o narodnoj odbrani i koncepcija svenarodne odbrane postavljaju), omogućena je zahvaljujući društveno-političkom položaju radnog čoveka. Radni čovek i njegov radni kolektiv osnovni su nosioci celokupnog materijalnog i društvenog napretka. Otuda je i prirodno, pa i nužno, da se od-

⁴ Ustav SFRJ, gl. XIV, član 252, stav 2.

branom zemlje ne bave samo organi federacije već i sve društveno-političke zajednice, radne organizacije i pojedinci. Govoreći o tim pitanjima, drug Tito je isticao da „... mi moramo sve više izgrađivati takav sistem odbrane koji će u sebi objedinjavati napore cijelog naroda u borbi protiv eventualnog agresora...” i jer „... za odbranu zemlje, za očuvanje nacionalne nezavisnosti i naših socijalističkih tekovina, za obezbeđenje srećne budućnosti svakog našeg radnog čoveka, neposredno su zainteresovani svi naši građani. Briga o odbrani zemlje stvar je svih državnih i društvenih organa, svih organizacija, svih naših ljudi”.⁵

Time je odbrana zemlje postala obaveza i dužnost celog društva i svakog pojedinca u njemu, „neotuđivo pravo i dužnost”⁶ radnih ljudi. To znači da je svaki građanin ovlašćen i dužan da stalno radi na tome da bude spreman da brani zemlju. U duhu tog načela Ustav izričito zabranjuje da bilo ko u ime SFRJ prizna okupaciju i potpiše kapitulaciju zemlje. Takav stav je, nema sumnje, izraz volje i rešenosti naših naroda i narodnosti da brane svoju zemlju i njen socijalistički poredak. Neotuđivo je pravo i dužnost svakog našeg građanina da brani zemlju i niko mu ne može zabraniti da pruža otpor agresoru. On pripada zajednici, stvaralac je svih dobara i uslova njene egzistencije, pa mu se ne može otuđiti pravo da ih i brani. Nezavisnost zemlje je bila i ostala preduslov slobode naših naroda i narodnosti i brana obnovi klasnog ugnjetavanja i nametanja starih odnosa koji bi sprečavali pozitivna kretanja i oslobađanje svih potencijalnih i stvaralačkih snaga u širokim narodnim masama.

U MORALNO-POLITIČKOM JEDINSTVU JE SNAGA OPŠTENARODNE ODBRANE

Rešenost i organizovanost naših naroda da se maksimalno angažuju u odbrani nacionalne nezavisnosti i socijalnih tekovina je realna pretpostavka od koje polazi koncepcija svenarodne odbrane. Istorijsko iskustvo naših i drugih naroda daje dovoljno dokaza da u savremenom ratu, na pobeđu može računati samo moralno čvrst narod, narod kojeg u njegovoj pravednoj borbi za odbranu slobode i nezavisnosti ne mogu pokolebati nikakve strahote rata pa ni one koje bi proizašle iz upotrebe oružja za masovno uništavanje. Samo narodi koji su do kraja spremni na beskompromisnu borbu protiv svih oblika nacionalnog porobljavanja i ugnjetavanja, jedinstveni i organizovani, mogu računati na uspešan otpor savremenom agresoru. Prema tome, dalji bitni preduslov za uspešan opštenarodni otpor agresoru i odbranu slobode i nezavisnosti jeste visok stepen moralno-političkog jedinstva naroda i narodnosti, njihove svesti o neophodnosti borbe i o mogućnosti da se u borbi istraje. Ovakvo moralno-političko jedinstvo, kao izraz pozitivnog

⁵ J. B. Tito: Vojna djela, VIZ, knjiga III, str. 305.

⁶ Ustav SFRJ, član 252.

odnosa naroda prema cilju rata, izražava se kroz razne oblike, od kojih je, sa stanovišta naše koncepcije, značajno istaći visok stepen unutrašnjeg jedinstva. Ovo jedinstvo se ne ispoljava samo u oružanim snagama, već i u svakoj drugoj organizovanoj sredini i organizaciji koja se javlja kao činilac narodne odbrane (u organima narodne vlasti, radnim organizacijama, društveno-političkim zajednicama, društveno-političkim i drugim organizacijama).

Ovakvo moralno-političko jedinstvo predstavlja visok stepen borbenog morala naših naroda i narodnosti. Ono predstavlja jedan od osnovnih izvora snage naše narodne odbrane, „duh jedinstva naroda koji je ponikao u oslobodilačkoj borbi... predstavlja temelj snage naše socijalističke zajednice”.⁷ Stvarano na novim društvenim odnosima koji su izrasli na društvenoj svojini, na svesti naših radnih ljudi i na bratstvu i jedinstvu naših naroda, moralno-političko jedinstvo predstavlja snagu koju ne može pokolebati mnogobrojniji i tehnički opremljeniji agresor. Na takvom jedinstvu naših naroda „počiva ugled koji danas Jugoslavija uživa”.⁸

Naglašavanje značaja moralno-političkog jedinstva kao preduslova sposobnosti zemlje za uspešno suprotstavljanje agresoru, važno je radi sagledavanja činjenice da samo pozitivan odnos naroda prema odbrani zemlje i socijalizma nije dovoljan. Čak ni sama svest o potrebi borbe još nije dovoljna za pokretanje naroda u aktivnu borbu. To potvrđuju iskustva iz 2. svetskog rata. Narodi porobljenih zemalja Evrope nisu se mirili s okupacijom. Uviđali su neophodnost da pruže otpor okupatoru i pružali su ga na razne načine, uključujući i oružanu borbu. Međutim, do organizovane oružane borbe širih razmera došlo je samo tamo gde su postojale organizovane subjektivne snage, gde je preovladala svest o mogućnosti uspešne i aktivne borbe i saznanje da je kroz takvu borbu jedino moguće izvojevati nacionalnu slobodu.

Nije ništa manje aktuelno sagledavanje ove činjenice i u našim današnjim uslovima. Socijalistička društvena stvarnost predstavlja objektivnu osnovu za stvaranje visokog moralno-političkog jedinstva. Ali, ona sama, stihijno, ne može stvoriti to jedinstvo. Ovo tim više što su postojanje atomskog naoružanja i sve veća razlika u tehničkim mogućnostima između velikih i razvijenih i malih zemalja novi momenti koji, uprkos stečenom iskustvu, mogu da stvaraju ozbiljne predstave o nemogućnosti, naročito malih zemalja, da brane svoju nezavisnost od agresije. Zato je potrebna svakodnevna, uporna borba i strpljiv rad, organizovana delatnost svih snaga subjektivnog faktora na razvijanju moralno-političkog jedinstva naroda u svim konkretnim formama njegovog ispoljavanja i otklanjanje negativnih uticaja koji se, iz raznih uzroka, pod raznim okolnosti i u raznim vidovima, mogu pojavljivati.

Istorijsko iskustvo potvrđuje da je *bratstvo i jedinstvo* naših naroda i narodnosti, tj. njihov zajednički život u jednoj državnoj zajednici kao slobodnih i ravnopravnih naroda, bitan preduslov

⁷ J. B. Tito: Dela, „Kultura”, Beograd, 1959. knj. X, str. 26—27.

⁸ Isto, knj. XIII, str. 9.

za opstanak i nesmetan razvitak svakog naroda i narodnosti Jugoslavije. Bez zajedničke Jugoslavije nijedan od njenih naroda nije imao u prošlosti, nema ni danas, niti bi imao u budućnosti, stvarnih istorijskih uslova za slobodan i nesmetan socijalistički razvitak. Još manje je moguće da bi ih imao ako bi agresor uspeo da razbije ovu zajednicu. Za ovo je svedok istorijska praksa. Zato odbrana nezavisnosti Jugoslavije znači, upravo, odbranu takve neophodne istorijske zajednice naroda i narodnosti Jugoslavije. Jer, kao što ravnopravnost naših naroda ne počiva samo na formalnim pravima, nego je obezbeđena materijalnom bazom, društveno-ekonomskim odnosima, tako i bratstvo i jedinstvo naroda i narodnosti Jugoslavije nije samo nacionalno-politički interes pojedinog naroda, nego je društveni i materijalni interes cele naše društvene zajednice.

Bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, sa stanovišta jačanja snage narodne odbrane i realizacije koncepcije opštenarodne odbrane, predstavlja tekovinu za koju drug Tito tako često ističe da je „treba čuvati kao zjenicu oka”. Bliža iskustva naše prošlosti stalno nam ukazuju šta agresor može, u relativno kratkom roku i manjim snagama, da učini na planu porobljavanja zemlje i gaženja njene nacionalne nezavisnosti, ako su narodi razjedinjeni. Sa stanovišta narodne odbrane, opasne su *pojave šovinizma i podrivanja bratstva i jedinstva naroda*, pa su utoliko i odgovorniji zadaci svih faktora naše društvene zajednice na razobličavanju ovih pojava i na daljem produbljivanju bratstva i jedinstva kao dragocene tekovine narodnooslobodilačkog rata, kao izvora moralne snage i čvrstine narodne odbrane.

Socijalistički patriotizam naroda i narodnosti Jugoslavije, kao emotivni izraz njihove nacionalne i demokratske svesti, svesti o pripadnosti ravnopravnoj i bratskoj zajednici, posebno je značajan konkretan oblik ispoljavanja njihove moralno-političke snage. Socijalistički patriotizam naroda i narodnosti Jugoslavije se javlja kao izraz saznanja njihovih stvarnih nacionalnih interesa, kao spoznaja da bez nezavisnosti njihove zajedničke domovine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ne može biti ni socijalističkog preobražaja njihovih užih društveno-političkih zajednica, kao ni materijalnog i kulturnog napretka nacija i narodnosti kojima pripadaju. Takvo njihovo saznanje ispoljava se konkretno u odanosti, privrženosti socijalističkoj Jugoslaviji u ponosu na njenu ulogu u borbi za nove odnose među narodima i narodnostima kako na planu unutrašnjih međunacionalnih odnosa, tako i na planu odnosa među narodima uopšte i u njihovoj međusobnoj solidarnosti i pomoći.

Kao takav izraz svesti, socijalistički patriotizam predstavlja pokretačku i kohezionu snagu naših naroda i narodnosti u borbi za socijalistički napredak Jugoslavije i za njenu odbranu od eventualnog agresora. Ova konstatacija je tim značajnija kad se ima u vidu da u savremenom ratu, zbog njegove sveobuhvatnosti i povećane političke uloge narodnih masa, nije moguće jednostavno, zakonskom prinudom, obezbediti njihovo maksimalno i intenzivno angažovanje u naporima zajednice kada se ova nađe u ratu. Stoga

raspoloženje naroda i narodnosti, njihova zainteresovanost za odbranu zemlje, moralno-političko jedinstvo i socijalistički patriotizam kao pojavna manifestacija tog jedinstva, svest koja se izražava kao pokretačka snaga i ujedinjavajuća sila za ostvarivanje cilja (odbrane zemlje) u našim uslovima jeste realna osnova iz koje rezultira stav o nepriznavanju kapitulacije.

Tako posmatrana socijalistička patriotska svest, socijalistički patriotizam, u našim uslovima postaje činilac gotovo ravan vrednosti naoružanja. Ovo potvrđuje da se naša ustavna odredba o nepriznavanju kapitulacije i okupacije ne temelji samo na našoj rešenosti da nikad, ni u kakvim uslovima i ni po koju cenu ne priznamo okupaciju, već istovremeno, na objektivno postojećim društvenim uslovima koji takav stav čine mogućim i realnim.

Na kraju, odricanje od rata kao sredstva politike u međunarodnim odnosima, za naše narode i narodnosti ne znači da se oni ne bi suprotstavili sili drugoga. Naša koncepcija opštenarodne odbrane je elemenat naše politike odbrane mira kao osnovne pretpostavke za ostvarenje načela miroljubive i aktivne koegzistencije naroda i država. Ona je, ujedno, i političko-pravni i vojni okvir organizacije našeg samoupravnog društva za suprotstavljanje eventualnom agresoru, a istovremeno je objektivna prepreka ratu uopšte. Koncepcija opštenarodne odbrane pretpostavlja takvu organizaciju otpora eventualnom napadaču nad kojom se mora zamisliti o tome da li bi mu se napad isplatio. Cilj koji bi sebi postavio i njegovo postizanje, teško da bi mogao isplanirati dosad poznatim elementima planiranja operacija. Naša bliža istorija i iskustva NOR-a su najbloja potvrda snage naroda rešenog da se ne pokori agresoru.

Potpukovnik
Boško STANIĆ